ARREST VAN HET HOF (EERSTE KAMER)
VAN 12 JULI 1979 [1]

Marianne Koschniske, echtgenote van Wörsdorfer tegen Raad van Arbeid (verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door de Raad van Beroep te Zwolle)

Zaak 9/79

Samenvatting

1. Gemeenschapsrecht — Uitleggingsmethoden — Teksten in meerdere talen — Uniforme uitlegging — In aanmerking nemen van de verschillende taalversies

2. Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Kinderbijslag — Pensioen- of rentetrekkers — Anti-cumulatiebepalingen — Echtgenoot van de pensioen- of rentetrekker, die in een andere Lid-Staat kinderbijslag ontvangt — Echtgenoot — Begrip

1. Het vereiste van een uniforme uitlegging van de gemeenschapsverordeningen brengt mee, dat de tekst van een bepaling bij twijfel niet op zichzelf kan worden beschouwd, maar moet worden uitgelegd en toegepast in het licht van de tekst in de andere officiële talen.

2. De uitdrukking „diens echtgenote" in artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 heeft ook betrekking op de gehuwde man die in een Lid-Staat beroepswerkzaamheden uitoefent en wiens echtgenote op grond van het bepaalde in artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 recht heeft op kinderbijslag krachtens de wetgeving van een andere Lid-Staat.

In zaak 9/79

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Raad van Beroep te Zwolle, in het aldaar aanhangig geding tussen

MARIANNE KOSCHNISKE, ECHTGENOTE VAN WÖRSDORFER, te Nordhorn (Bondsrepubliek Duitsland),

1 — Procestaal: Nederlands.

en

RAAD VAN ARBEID, te Hengelo,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 74 van 1972, blz. 1),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer),

samengesteld als volgt: J. Mertens de Wilmars, kamerpresident, A. O'Keeffe en T. Koopmans, rechters,

advocaat-generaal: H. Mayras
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

Verzoekster in het hoofdgeding heeft de Duitse nationaliteit. Zij is vanaf 1970 in Nederland in dienstbetrekking werkzaam geweest, maar moest deze arbeid op 17 maart van dat jaar wegens ziekte staken. Sedert 14 april 1971 is zij in het genot van een uitkering krachtens de wet van 18 februari 1966 inzake een arbeidsongeschiktheidsverzekering — Stb. 84 — (hierna: WAO) naar een mate van arbeidsongeschiktheid van 80 tot 100 %.

Op grond van artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 heeft verzoekster krachtens de wettelijke regeling van Nederland, Lid-Staat van de Europese Gemeenschappen, aanspraak op kinderbijslag voor de bij haar en haar echtgenoot in Nordhorn verblijvende drie kinderen, alle jonger dan 16 jaar.

De bedoelde wettelijke regeling is in casu:

— de Algemene Kinderbijslagwet (AKW), wet van 26 april 1962, Stb. 160, zoals sedertdien gewijzigd;

— de Kinderbijslagwet voor Loontrekkenden (KWL), wet van 23 december 1939, Stb. 806, en wet van 26 april 1962, Stb. 161, zoals sedertdien gewijzigd;

— het Koninklijk Besluit van 19 oktober 1976, Stb. 557;

— de Beschikking van de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid van 20 december 1962, nr. 7140, Stcrt. 1962, 250).

De Raad van Arbeid te Hengelo heeft echter bij beslissing van 13 maart 1978 de uitbetaling van deze kinderbijslag met ingang van het vierde kwartaal van 1977 met toepassing van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 geschorst, op grond dat klaagsters *echtgenoot* in Duitsland beroepswerkzaamheden verricht en aldaar „Kindergeld" ontvangt. Hij stelt zich namelijk op het standpunt dat weliswaar in de Nederlandse tekst van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 wordt gesproken van *„echtgenote"*, doch dat daaronder tevens *„echtgenoot"* dient te worden verstaan, nu in de tekst in de overige gemeenschapstalen de begrippen „echtgenote" en „echtgenoot" in één term zijn samengevat (te weten in het Frans: „conjoint", in het Duits: „Ehegatte", in het Italiaans: „coniuge", in het Engels: „spouse" en in het Deens: „ægtefællen").

Artikel 10, lid 1, van verordening nr. 574/72, zoals gewijzigd bij de verordeningen van de Raad nr. 878/73 van 26 maart 1973 (PB L 86 van 1976, blz. 1) en nr. 1209/76 van 30 april 1976 (PB L 138 van 1976, blz. 1), luidt als volgt:

„Het recht op gezins- of kinderbijslag die is verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van een Lid-Staat, waarin voor het verkrijgen van het recht op deze bijslag geen voorwaarden inzake de verzekering of de arbeid worden gesteld, wordt geschorst wanneer, tijdens een zelfde tijdvak en voor een zelfde gezinslid:

a) ...

b) bijslag verschuldigd is krachtens de artikelen 77 en 78 van de verordening. Indien echter de pensioen- of rentetrekker, die aanspraak kan maken op bijslag krachtens artikel 77 van de verordening, diens echtgenote of de persoon die het toezicht heeft over de wezen voor wie de bijslag krachtens artikel 78 van de verordening verschuldigd is, beroepswerkzaamheden uitoefent op het grondgebied van bedoelde Lid-Staat, wordt het recht op kinderbijslag, die krachtens de artikelen 77 of 78 van de verordening ingevolge de wetgeving van een andere Lid-Staat verschuldigd is, geschorst; in dit geval komt de belanghebbende in aanmerking voor de gezins- of kinderbijslag van de Lid-Staat op het grondgebied waarvan de kinderen wonen en wel voor rekening van deze Lid-Staat, alsmede, in voorkomend geval, voor andere bijslagen dan de in artikel 77 of 78 van de ver-

ordening bedoelde kinderbijslag, zulks voor rekening van de Lid-Staat die bevoegd is in de zin van deze artikelen."

Op 12 april 1978 stelde verzoekster tegen bovengenoemde beslissing beroep in bij de Raad van Beroep te Zwolle.

Het geding is behandeld ter openbare terechtzitting van de Raad van Beroep op 11 september 1978. Bij de behandeling in raadkamer is daarop besloten aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen een prejudiciële vraag over de uitlegging van verordening nr. 574/72 voor te leggen.

De Raad van Beroep heeft bij op 19 januari 1979 ter griffie van het Hof ingekomen brief van zijn voorzitter aan het Hof van Justitie de volgende vraag voorgelegd:

„Dient onder ‚diens echtgenote' in artikel 10, eerste lid, sub b, van verordening nr. 574/72 tevens te worden verstaan de gehuwde man die in een Lid-Staat beroepswerkzaamheden verricht en wiens echtgenote op grond van het bepaalde in artikel 77, tweede lid, sub a, van verordening nr. 1408/71 ingevolge de wetgeving van een andere Lid-Staat recht heeft op toekenning van kinderbijslag?"

Krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de regering van het Koninkrijk der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door F. Italianer, en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Amphoux, bijgestaan door A. Haagsma, lid van haar juridische dienst.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Wel heeft het de Commissie verzocht schriftelijk een vraag te beantwoorden.

Het Hof heeft bij beschikking van 8 mei 1979 de zaak op met toepassing van artikel 95, paragraaf 1, van het Reglement voor de procesvoering naar de Eerste Kamer verwezen.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG

De *regering van het Koninkrijk der Nederlanden* merkt op dat, gezien het opschrift van artikel 10 van verordening nr. 574/72, het doel van dit artikel is, te voorkomen dat door toepassing van de verordeningen nrs. 1408/71 en 574/72 over een zelfde tijdvak en voor een zelfde gezinslid krachtens de wettelijke regelingen van meer dan één Lid-Staat recht op gezins- of kinderbijslag bestaat.

Gezien de doelstelling van de onderhavige bepaling mag het geen verschil uitmaken of de „echtgenote" dan wel de „echtgenoot" degene is die de beroepswerkzaamheden uitoefent op het grondgebied van de Lid-Staat waarvan de wettelijke regeling geen voorwaarden inzake verzekering of arbeid stelt voor het verkrijgen van het recht op gezins- of kinderbijslag.

Deze uitlegging vindt ook steun in de Franse en Engelse tekst van de onderhavige bepaling. Een andere uitlegging zou zich bovendien slecht verdragen met het verbod van discriminatie op grond van geslacht, zoals neergelegd in de EEG-richtlijn van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid (PB L 6 van 1979, blz. 24).

De *Commissie* merkt allereerst op, dat de Nederlandse kinderbijslag, voor zover zij heeft kunnen opmaken uit de tot het dossier behorende stukken, niet in zijn geheel werd uitbetaald, doch slechts voor zover deze de Duitse kinderbijslag overtrof, zulks onder toepassing van de bepa-

ling van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72.

Vervolgens geeft zij een overzicht van de ter zake toepasselijke Nederlandse wetgeving.

De AKW is een zogenaamde volksverzekering, die op grond van artikel 7 kinderbijslag toekent aan *verzekerden* krachtens die wet. Verzekerd zijn alle ingezetenen die de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt, en voorts de niet-ingezetenen die terzake van binnen Nederland in dienstbetrekking verrichte arbeid aan de loonbelasting onderworpen zijn (artikel 6, lid 1).

Krachtens de AWK heeft iedere in Nederland woonachtige *werknemer* recht op kinderbijslag voor het eerste en tweede kind (artikel 17). Als werknemer in de zin van deze wet wordt onder meer ook beschouwd degene die uitkering geniet krachtens de WAO naar een arbeidsongeschiktheid van tenminste 45 % (artikel 8.B.). Ten aanzien van het woonplaatsvereiste dient nog te worden gewezen op artikel 1 van een ministeriële beschikking van 20 december 1969, waarbij een niet in Nederland wonende werknemer toch geacht wordt aldaar zijn woonplaats te hebben, indien en zolang hij verzekerd is ingevolge de AKW.

Overgaande op de gestelde vraag stelt de Commissie allereerst vast dat de twee in casu van toepassing zijnde Nederlandse wetten voorwaarden stellen voor het verkrijgen van recht op kinderbijslag. Artikel 10 van verordening nr. 574/72 zou in het onderhavige geval dan ook niet van toepassing zijn.

Toch acht de Commissie het nuttig enkele opmerkingen aan voormeld artikel te wijden.

Artikel 10 van verordening nr. 574/72 heeft ten doel elke ongerechtvaardigde samenloop van gezinsbijslagen te voorkomen. Het moge duidelijk zijn dat het probleem waarop deze bepaling betrekking heeft, zich zowel kan voordoen indien een mannelijke werknemer een uitkering geniet en dientengevolge krachtens artikel 77 recht heeft op kinderbijslag, als wanneer het een vrouwelijke werknemer betreft. Indien men de Nederlandse tekst letterlijk neemt, en dus samenloop van kinderbijslag enkel uitsluit in het geval van een mannelijke rechthebbende onder artikel 77, zou dit niet enkel leiden tot het ongelijk behandelen van in de grond genomen gelijke gevallen, doch zou er tevens sprake zijn van een verschil van behandeling van twee gevallen al naar gelang het een vrouwelijke dan wel een mannelijke werknemer betreft. Dit laatste nu zou in strijd komen met het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, dat zijn weerslag heeft gevonden in artikel 119 EEG-Verdrag en de richtlijn van de Raad van 19 december 1978.

Men moet dan ook tot de conclusie komen dat de bepaling van artikel 10, lid 1, sub b, op beide bedoelde gevallen betrekking heeft, zodat onder „echtgenote" zowel de gehuwde vrouw als de gehuwde man dient te worden verstaan.

In de versies in de andere talen is trouwens een uitdrukking gekozen welke zowel de mannelijke als de vrouwelijke werknemers omvat. Het Hof heeft reeds in meerdere arresten uitgemaakt dat het vereiste ener uniforme uitlegging van de gemeenschapsverordeningen meebrengt, dat de tekst van een bepaling niet op zichzelf mag worden beschouwd, maar dat hij, in geval van twijfel, wordt uitgelegd en toegepast in het licht van de tekst in de andere talen (zie met name het ar-

rest van het Hof van 5 december 1967, zaak 19/67, Van der Vecht, Jurispr. 1967, blz. 431).

In antwoord op een vraag van het Hof heeft de Commissie haar hierboven verdedigd standpunt herzien en vervolgens verder ontwikkeld.

In Duitsland wordt voor het bestaan van recht op kinderbijslag de voorwaarde gesteld dat men op het grondgebied waarop de wet van toepassing is, d.w.z. in het algemeen in de Bondsrepubliek Duitsland, woonachtig is dan wel zijn normale verblijfplaats heeft (§ 1, nr. 1 van het Bundeskindergeldgesetz, BGBl. I, blz. 413, van 6 februari 1975, gewijzigd bij wet van 14 december 1976, BGBl. I, blz. 3341). Tot de overige door die wet gestelde voorwaarden behoren niet de voorwaarden van verzekering of van arbeid.

Dientengevolge behoort de betrokken Duitse wet inzake kinderbijslag tot het in artikel 10, lid 1, van verordening nr. 574/72 bedoelde type en dient dat artikel te worden toegepast op de situatie van mevrouw Koschniske.

In casu is dan van belang hetgeen gesteld is sub b van deze bepaling, aangezien mevrouw Koschniskes recht op kinderbijslag berust op artikel 77 van verordening nr. 1408/71. Volgens de *eerste zin* van lid 1, sub b, zou de Duitse kinderbijslaguitkering dienen te worden geschorst, nu over een zelfde tijdvak en voor dezelfde kinderen recht op bijslag bestond krachtens artikel 77.

De *tweede zin* bevat echter een uitzondering op deze regel voor het geval dat degene die aanspraak kan maken op kinderbijslag krachtens artikel 77 van verordening nr. 1408/71, of — onder meer — *diens echtgenote* beroepswerkzaamheden uitoefent op het grondgebied van de staat waar geen voorwaarden van verzekering of arbeid worden gesteld (in casu dus Duitsland). In dat geval wordt namelijk het recht op bijslag krachtens artikel 77 geschorst (in Nederland dus) en bestaat recht op kinderbijslag in de staat op het grondgebied waarvan de kinderen wonen.

De Commissie wijst tenslotte nog op het arrest van 6 maart 1979 (zaak 100/78, Rossi). Daar het Hof immers ten aanzien van de bij artikel 79, lid 3, van verordening nr. 1408/71 voorziene schorsingsmogelijkheid bepaalt, dat deze regel, welke de samenloop van kinderbijslag dient te voorkomen, slechts van toepassing is voor zover zij niet zonder reden rechten krachtens een wetgeving van een Lid-Staat kort, en dat aldus rechten slechts dienen te worden geschorst ten belope van het bedrag dat in werkelijkheid elders is uitgekeerd.

Nu artikel 10 van verordening nr. 574/72 evenmin als genoemd artikel 79 een regeling kent voor het probleem van de schorsing van uitkeringen, waarvan het bedrag hoger is dan dat van de uitkering waarmee zij samenlopen, is de Commissie van mening dat ook artikel 10 dient te worden uitgelegd in de zin van genoemd arrest van het Hof. Aldus kon en kan het bevoegde Nederlandse orgaan het recht op kinderbijslag slechts korten voor zover dit het Duitse „Kindergeld" niet te boven ging, en diende het het overige aan mevrouw Koschniske uit te keren.

III — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 14 juni 1979 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door A. Haagsma, mondelinge opmerkingen gemaakt.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 28 juni 1979 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij brief van zijn voorzitter, ingekomen ten Hove op 19 januari 1979, heeft de Raad van Beroep te Zwolle een vraag gesteld over de uitlegging van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 74 van 1972, blz. 1), zoals gewijzigd bij 's Raads verordeningen nrs. 878/73 (PB L 86 van 1973, blz. 1) en 1209/76 (PB L 138 van 1976, blz. 1).

2 Deze vraag is gerezen in een beroepsprocedure, aanhangig gemaakt door een vrouw van Duitse nationaliteit, die in het genot is van een Nederlands invaliditeitspensioen en uit dien hoofde overeenkomstig artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 Nederlandse kinderbijslag ontving, tegen de beslissing van het Nederlandse bevoegde orgaan om met toepassing van artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 de uitbetaling van die kinderbijslag te schorsen. Deze beslissing was gegrond op het feit dat de echtgenoot van rechthebbende in Duitsland beroepswerkzaamheden uitoefende en aldaar „Kindergeld" ontving.

3 Ingevolge laatstgenoemde bepaling vervalt het recht op de uit hoofde van een invaliditeitspensioen toegekende kinderbijslag indien de „echtgenote" van de rechthebbende beroepswerkzaamheden uitoefent op het grondgebied van een Lid-Staat waar voor het recht op kinderbijslag niet de voorwaarde van verzekering of arbeid wordt gesteld. Nu de echtgenoot van belanghebbende in Duitsland recht heeft op kinderbijslag, rijst het probleem of artikel 10 van toepassing is, aangezien in de Nederlandse versie van dit artikel het woord „echtgenote" wordt gebezigd.

4 Van mening dat zich een vraag van uitlegging van het gemeenschapsrecht voordeed, heeft de Raad van Beroep het Hof de volgende vraag gesteld.

„Dient onder ‚diens echtgenote' in artikel 10, eerste lid, sub b, van verordening nr. 574/72 tevens te worden verstaan de gehuwde man die in een Lid-

Staat beroepswerkzaamheden verricht en wiens echtgenote op grond van het bepaalde in artikel 77, tweede lid, sub a, van verordening nr. 1408/71 ingevolge de wetgeving van een andere Lid-Staat recht heeft op toekenning van kinderbijslag?"

5 Wanneer men uitsluitend op de tekst van de bepaling in de Nederlandse versie afgaat, kan de indruk worden gewekt dat de gebezigde term enkel betrekking heeft op een persoon van het vrouwelijk geslacht.

6 Het vereiste van een uniforme uitlegging van de gemeenschapsverordeningen brengt echter mee, dat deze tekst niet op zichzelf kan worden beschouwd, maar moet worden uitgelegd en toegepast in het licht van de tekst in de andere officiële talen.

7 Bij vergelijking met de andere versies van de betrokken bepaling blijkt dat daar steeds een term wordt gebezigd die zowel mannelijke als vrouwelijke werknemers omvat („ægtefælle", „Ehegatte", „spouse", „conjoint", „coniuge").

8 Deze uitlegging vindt steun zowel in het doel van de bepaling, te weten het voorkomen van cumulatie van kinderbijslagen voor dezelfde kinderen, als in het beginsel van gelijke behandeling van mannelijke en vrouwelijke werknemers op het gebied van de sociale zekerheid.

9 Mitsdien dient aan de Raad van Beroep te worden geantwoord, dat de uitdrukking „diens echtgenote" in artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 ook betrekking heeft op de gehuwde man die in een Lid-Staat beroepswerkzaamheden uitoefent en wiens echtgenote op grond van het bepaalde in artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 recht heeft op kinderbijslag krachtens de wetgeving van een andere Lid-Staat.

Kosten

10 De kosten door de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de regering van het Koninkrijk der Nederlanden wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking

komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer),

uitspraak doende op de door de Raad van Beroep te Zwolle bij brief van zijn voorzitter van 16 januari 1979 gestelde vraag, verklaart voor recht:

De uitdrukking „diens echtgenote" in artikel 10, lid 1, sub b, van verordening nr. 574/72 heeft ook betrekking op de gehuwde man die in een Lid-Staat beroepswerkzaamheden uitoefent en wiens echtgenote op grond van het bepaalde in artikel 77, lid 2, sub a, van verordening nr. 1408/71 recht heeft op kinderbijslag krachtens de wetgeving van een andere Lid-Staat.

Mertens de Wilmars O'Keeffe Koopmans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 12 juli 1979.

De griffier

A. Van Houtte

De President van de Eerste Kamer

J. Mertens de Wilmars